ދިވެހިބަހުގެ އަސްލަކީ ކޮބައިތޯ؟

- ޙަބީބާ ޙުސައިން ޙަބީބު -

ދިވެހިންނަކީ ތާރީޚުގެ ގަދީމު ޒަމާނުން އަދިވެސް
މިޒަމާނާ ހަމައަށް ބޭރުގެ ކުރިއެރުން ފެނިގެން ނުދާ
ގޮތަށް ވަކިވެފައިވާ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅެމުން ގެންދާ
ޤައުމެކެވެ. ދިވެހިންގެ އަސްލާއި ބަހުގެ މައްސަލަ ބޮޑު
މީހުން ދިރާސާ ކުރާ ކަމެއް ނަމަވެސް މިހާތަނަށް ވެސް
މިކަމާ ގުޅިގެން، އެއީ ވަކި ގޮތެއްގެ އަސްލު ކަނޑައެޅުމަކަށް
ނުވެއެވެ. އެކި ބަޔަކު އެކި ގޮތަށް ބުނެއެވެ. މި
ގޮތުންނެވެ ބައެއް މީހުން ބުނަނީ މިދިވެހިބަހަކީ،
ދިވެހިންގެ މިސާލަށް ސިލޯނުގެ ސިންހަލަ ބަހުގެ ވަކި
ގޮތެއް ނުވަތަ ސިންހަލަ އަށް ނިސްބަތްވާ ބަހެކޭ.
ފަރާތަކުން ބުނަނީ، ދިވެހިންނަކީ މީގެ ކުރިން
އަރިޔަނުންގެ އަޅުގަނޑުމެން ހުޅުވުނުގެ 1922 ވަނަ
އަހަރު ސިލޯނުގެ ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް

ފޮނުވި މީހެއް ކަމަށްވާ ސިލޯނުގެ ބެލް ސާހިބު
ބުނެފައިވޭ އެކަމާ އަސްލުގައި ސިންހަލަ ބަސް ގާތް
ބަހެއް ދިވެހިބަސް ކަމަށް، ދިވެހިބަހާއި ސިންހަލަ
ބަހާ ވަރަށް ގާތް ގުޅުމެއް ވާކަމަށް ސިލޯނުން
ހޯދިފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ ސަބަބުން ބުނެވޭ.

އަދި އެހެން ބައެއް ބުނަނީ ދިވެހިން
ގެ އަސްލަކީ ސިންހަލަ، އަދި ބުނޭ
ދިވެހިންގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުޅުނު ބަޔަކާ ގުޅޭ
މީހުން ވަކި ގޮތަކަށް އުފެދުނު ސިންހަލަ ބަހުން
ނިކުމެގެން ފަހުން ބަދަލުވެ ބަސް ތަރައްގީވެގެން
ބަދަލު ވެގެން ހެދުނު ބަހެއް ކަމަށް ބުނެ ޖަހައި-
ގެންނެވި ސިލޯނުގެ ސިންހަލަ ބަހާ ގުޅުމެވެ.

ކަމުގައި ނުވެއެވެ.

މިހާރުވެސް އަދުގައި ދުނިޔޭގެ ތެރެއިން ބައެއް ޤައުމުތަކުން ދިރާސާކޮށް ބަލާއިރު ސަރުކާރު ވަރުން އެބަޔަކު ދުރަށް ޖައްސާލައިފިއެވެ. އަދުގެ ދިވެހިބަހުގެ ދިރުން ގަބޫލުކުރާ ދެބައިމީހުންގެ އަޑުއެހުން ތިބޭ ގަޑިއިރު ދިރާސާކުރުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްކަމުގައި ފެނުމުން "ދަޢުވަތު" ދެއްވައިފިއެވެ.

ދިވެހިބަހަށް ވަރަށް ގިނަ ތަފާތު ބަސްތަކުން ލިބިފައިވާ ބަހުރުވަ ބަހުގެ ތަފާތުކުރުމެއް އޮތެވެ. ގަވާއިދާއި ގުޅިގެން ފާހަގަކުރެވުނު ބަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ހަތަރު ބަސްތަކަށް ވުރެ ގިނަ ބަސްތައް ހުރިކަމަށް ބުނެވެއެވެ. ޚާއްޞަ ބަސްތަކެއް ބަހުގެ ދިރާސާގެ ތެރެއިން ބަލައިލާއިރު ބަހުގެ ތަރުތީބު ދެނެގަނެވެއެވެ.

ބާވަތްތަކެއްގެ ދިވެހިބަހުގެ ބަސް ތަފާތު ސިންހަލަ ބަހުގެ ބައެއް ބަސްތަކާއި ސަންސްކްރިތު ބަހުގެ ބަސްތައް ބަލައިލާއިރު މިކަމަށް އަލިއަޅުވާލެވޭނެއެވެ. ބޭރުގެ ބަސްތަކުން ލިބިފައިވާ ބަސްތައް ބަހުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެއެވެ. ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތަކުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ބަސްތަކާއި ހިސާބު ބަހުގެ ބަސްތައް ނުލިބެއެވެ. ނަމަވެސް ދިވެހި ބަސް ދިރާސާކުރި އަލިމުން ޝަރަޢީ ބަސްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ދިވެހިބަހަށް ބަސްތައް ލިބިގެންވެއެވެ.

ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކުގެ ތެރެއިން ދިވެހި ބަސް ބަހެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރަން ފެށުމުން ގައުމީ ބަސްތަކުގެ ބައެއް ސިފަތަކެއްކަން ބަލާއިރު ފެނެއެވެ. އަދި ދިވެހިބަހުގެ ދިރާސާކުރުމަށްޓަކައި ސިންހަލަ ބަހާއި ތަފާތު ބަސްތަކުން ލިބިފައިވެއެވެ. މި ބާވަތުގެ ކަލިމަތަކާއި ނަޙުވު ގަވާއިދު ބައްލަވާ ހިސާބުން ބަހުގެ ތަފާތު ހުރިކަން ކަށަވަރުވެއެވެ.

"ސިންހަލަބަހާ ދިވެހިބަހާ ބައްޓަންވުމުގެ ގޮތުން ބައިވަރު ގުޅުމެއް އޮތްކަމުގައި ދިވެހިބަހުގެ ދިރާސާ ކުރި ބަޔަކު ބުނެއެވެ. އަދިވެސް ބަހުގެ ދިރާސާ ކުރާ ބަޔަކު ހިމެނެއެވެ. ސަރުކާރުގެ ދިރާސާ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓެއް ޝާއިޢުކޮށްފައިވެއެވެ. ދިރާސާގެ ނަތީޖާ ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ފާހަގަކޮށް ދިވެހިބަހަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ދިރާސާކުރެވުނު ބަސްތަކުގެ ފުރިހަމަ ލިސްޓެއް ގެނެސްދިނެވެ. ދިވެހިބަހުގެ ބައިތައް ސަރުކާރު ދިރާސާކޮށް ގޮތްތަކެއް ދިރާސާ ކުރެވެއެވެ. ސިންހަލަ ބަހުގެ ދިރާސާ ކުރީގެ ދިރާސާތަކުން ފާހަގަވާ ގޮތުން ދިވެހިބަހުގެ ބޭނުން ވަރަށް ބޮޑެވެ. ސިންހަލަ ބަހާއި ދިވެހިބަހާ ގުޅުން ހުރި ގޮތް ދައްކުވައިދެއެވެ. ދިވެހި ތާރީޚުގެ ދިރާސާކުރުމުގައި ބަހުގެ ދަށުން ހިމެނޭ ބަސްތަކަށް ބަލާއިރު ނުފެނެއެވެ. ސިންހަލަ ބަސް ހާޞިލްކުރުމަށް އަޅާލަން ފެށިގެން ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރެވޭ ކަމާ ދިމާވެއެވެ.

ބަސް އާއްމުވުމުގައި ވަރަށް ފަސޭހަވެއްޖެ
ވެދާނެކަމަށެވެ.

އާރިޔަނުން އޮސްޓްރަލޯއިޑް ދްރާވިޑް
ހަދުން ދުނިޔޭގައި ފުތުރަވެރިވެއްޖެ ޖަހަ-
ފައިދަނުން ފެށި ދުނިޔޭގެ ދުވަސްވަރުގައި ،
ވަރަށް ބޮޑު ފުރިހަމަ ދިރިއުޅުމެއް. ދުވަސް
އިންޑިޔާގައި ޖަހާފައި ތިބުނީ ވަރަށް ގިނަ
ފަޅު ދިރިއުޅެއެވެ. ދިރުވުނު އާދޭސް ފަހަރު
އޮކްސިޖަނެއް، އަދި ދުނިޔޭގެ ޖަހަރު
ހުރިއިރު ބަޔަކު ފޮނުވާލައި ދުވަހުން ހިން
ޖެހުނު އަހަރެއް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ވަރަށް
ކުރިއަށް ބަރާބަރު ވިއްޔެވެ. ދިރިއުޅުމަށް
ހަމަޖެހުނު ދުނިޔޭގެ ތަރައްގީ ފަރާތްތަކަށް
ވިސްނައިދީ ހަމައަށް ވަޒަންވެ ވަރަށް
ސިންގަޅަށް ސަމާލުވެ. ވަރަށް ކުރިން
ދިރާސާކުރި ދުނިޔޭގެ ވެރި ސިންހަލަ
ބަސް އޮތީ (VEDDA) ވެއްދާ ބަސްވެސް
ބައެއް ސަރަހައްދެއް. އަދިވެސް ބަލައިލާއިރު
ސިންހަލަ VEDDA ވެއްދާއިން ބަހެއް
ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

ވެދްދާބަސް ދިޔަބަހުގެ ދުނިޔެ
އަށް ވަގުތުގައިވެސް ހަމަ ސިންގަޅަށް އަހަރެމް
ކުރީގެ ތާރީހުގެ ސިންހަލަބަހުގެ ގޮތުގައި
ބަހުގެ މަސައްކަތް ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުންގެ ގޮތުން
ވިދާޅުވާ ހެއްދެވި ވަގުތަކީ ފަހުން ދިވެހިން

ކުރި އަހަރުގެ ދުނިޔޭގެ ފުރަތަމަ ސިލްސިލާ
ބައެވެ.
ކުރީގެ ތާރީޚު ބަލާއިރު ވެވަދާ ދިއަ
ބަހެއް އަދިގަދަ ބައިތަކުގެ ސިއްރެއް ގައި
ދިޔަ ތަރިކަތަކާ ދިވެހިބަހުގެ ބައެއް ކިޔާ-
ލިބިފައި ވާނެކަމަށް އެކަމަކު ލޮއިސް ގުޅިފައި
ވެރި ސިންހަލަބަހުގެ ބަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ފަހު
ކިޔުމަށް ސިންހަލަބަހާއި ފަދަ
ބަސް ބަހަލާއެކު ދިވެހިބަހުން ގުޅުމެއް
ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ދިވެހިބަހުގައި ދިވެހިބަހާ
ގުޅުން ހުރިކަމަށް ދަލީލެއް ވެސް ދެއްކި
ބަހަކަށް އަދި ސިންހަލަބަހާ ދިވެހިބަސް
ބައިވަރު ބައިތަކަށް ދުނިޔޭގެ އެއްބަޔަކު ޖެހުނު
ބަހެކެވެ. ސަރުކާރު ދިވެހިބަހުގެ ބަހެއް
ބަޔަކު ފުރަތަމަ ދިވެހިކަން ބަލަހައްޓަނީ
ގެންނަ ހިސާބު ދިރުވާ ވަރަށް ގިނަ
ކަންކަން ގެނައުމަށް ތާރީޚު ޙަޤީޤަތެއް
ފާހަގަކުރެވޭ. ރާއްޖޭގެ ބަސް ސިންހަލަ
ވެރިކަމަށްވުރެ ގިނަ ދުވަހު ބިނާވެފައި ވީ
ބަހުގެ ގުޅުމެއް ފާހަގަކުރެވޭ. ދިވެހި
ބަހުގެ ސަލާމަތް ބަލާއިރު އަސާސްތައް
މީހުން ދިވެހި ބަސް ޖެހުނު ގޮތަށް ބޭނުންކޮށް
ޖޫރިގޮތުން ބަލާއިރު ސިންހަލަ ބަހުގެ ދެއްކި
ތަރުތީބުގައި ބަހުރުވަތަކުގެ ބައެއް ބަހުން ކަމެއް
އަދި ލިޔެކިޔުމުގެ ސިޓީގެ ޒަމާނުގެ އަހަރު
ނިކުތްއިރު ބަހުގެ ބަހުރުވަ ހެދުމަށްވެ. އަދި
ފަހުގެ ޒަމާނުގެ ކުރިއަށް އަރަދުނު ވަކިވަނ
ބަހުގެ ބަހާ ދިވެހިބަސް ފަދައިން ނުހުރެއެވެ.